

Виши ас. Сања Голијанин, мр

Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву

СУДСКА ЗАШТИТА УСТАВНИХ СЛОБОДА И ПРАВА ПОВРИЈЕЂЕНИХ ПОЈЕДИНАЧНИМ АКТИМА ИЛИ РАДЊАМА

Посебна судска заштита слобода и права појединаца које су зајамчене Уставом Републике Српске обезбјеђена је одредбама Закона о управним споровима. Назначени вид судске заштите има два облика: заштита уставних права и слобода повријеђених појединачним правним актима и заштита уставних права и слобода повријеђених радњом службеног, односно одговорног лица. С обзиром на чињеницу да се ради о институту који је близак уставном судству, аутор наводи разлоге који су определијелили законодавца да овај облик судске заштите Уставом зајамчених права и слобода грађана регулише поменутиим законом и стави у надлежност редовних судова.

У раду су посебно размотрене процесне претпоставке за покретање поступка судске заштите у наведеним случајевима, јер су оне, иако наизглед јасне, отвориле низ питања како начелнотеоријске тако и процеснопрактичне природе. На крају, дате су и одређене смјернице с циљем потпуније и ефикасније правне заштите уставних слобода и права када су те слободе и права повријеђени појединачним актима органа или радњама службених лица.

Кључне ријечи: Уставне слободе и права, Појединачни акт; Незаконита радња.

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

У Глави VII Закона о управним споровима Републике Српске¹ регулисан је поступак заштите слобода и права појединаца

¹ Чл. 53–64 Закона о управним споровима Републике Српске – ЗУС РС, Службени гласник Републике Српске, бр. 109/05.

зајамчених Уставом. Судска заштита односи се на заштиту уставних права и слобода од незаконитих појединачних правних аката и незаконитих радњи службеног, односно одговорног лица надлежног органа. Идентичне одредбе садрже и остали закони о управним споровима који су у примјени на територији Босне и Херцеговине.²

Назначени облик заштите уставних права и слобода има супсидијарни карактер јер је предвиђен само под условом да у конкретном случају није обезбијеђена друга судска заштита. Поред тога, ова судска заштита окренута је заштити само оних права и слобода које су гарантоване Уставом, а не и других права и правних интереса грађана и организација. Ради се, дакле, о институту који је близак уставном судству, па се намеће питање који су то разлози определијелили законодавца да овај облик судске заштите уставних права и слобода регулише одредбама Закона о управним споровима и стави у надлежност редовних судова.

Наиме, у Републици Српској (као и на цијелом подручју БиХ) судску заштиту слобода и права гарантованих уставом када су те слободе и права повријеђени општим актом обезбјеђује Уставни суд (који је надлежан да одлучује о уставности и законитости свих општих аката), док је судска заштита уставних права и слобода када су оне повријеђене појединачним актом у надлежности редовних судова и врши се по посебном поступку који је регулисан ЗУС-ом. Мишљења смо да је основни разлог за издвајање од уставносудске заштите у овом случају тај што се код нас уставносудска контрола односи само на контролу општих аката. То је, наиме, критеријум за одређивање надлежности Уставног суда, а не заштита уставних слобода и права као таква, без обзира на то којом врстом правних аката су повријеђене, па с обзиром на то да се овдје ради о појединачним актима/радњама, најближа је она заштита која се врши у односу на појединачне правне акте који се доносе на основу закона и чија се законитост цијени у управном спору. Међутим, како ипак није ријеч о класичном управном спору, ЗУС-ом је ова заштита подведена под

² Вид. чл. 60–72 Закона о управним споровима Федерације БиХ, *Службене новине Федерације БиХ*, бр. 9/05; чл. 38–48 Закона о управним споровима Брчко Дистрикта БиХ, *Службени гласник Брчко Дистрикта БиХ*, бр. 40/00 и 1/01; чл. 67–75 Закона о управним споровима БиХ, *Службени гласник БиХ*, 19/02, 88/07, 83/08 и 74/10.

посебну главу под насловом „Поступак заштите слобода и права појединаца зајамчених Уставом“.

2. ЗАШТИТА УСТАВНИХ СЛОБОДА И ПРАВА ПОВРИЈЕЂЕНИХ ПОЈЕДИНАЧНИМ АКТОМ

Уколико су, дакле, права или основне слободе грађана које су зајамчене Уставом Републике Српске повријеђене коначним појединачним актом органа, а није обезбијеђена друга правна заштита, судска заштита се остварује по посебном поступку који је регулисан одредбама ЗУС-а.³ Према томе, правна заштита могућа је само уколико су кумулативно испуњена три услова:

1. Да су у питању слободе и права које су зајамчене Уставом РС,
2. Да су те слободе и права повријеђене коначним појединачним актом, и
3. Да против таквог акта није обезбијеђена друга судска заштита.

Размотримо посебно сваки од наведених процесних услова за подношење захтјева и покретање механизма судске заштите у наведеном случају, јер су те претпоставке отвориле низ питања како начелнотеоријске тако и процеснопрактичне природе.

Дакле, први услов за овај вид судске заштите јесте да се ради о слободама и правима које су зајамчене Уставом РС. Тај услов је начелно неспоран, јер је управо чињеница да се ради о уставним слободама и правима и разлог за посебну судску заштиту.⁴ Међутим, проблем се ипак може појавити с обзиром на то да се нека права и слободе зајамчене Уставом РС остварују непосредно на основу устава, а нека на основу закона.⁵ Садржина рада суда зависи од тога да ли се захтјев за судску заштиту односи на права и

³ Чл. 53 ЗУС-а РС. Институт заштите Уставом гарантованих права и слобода које су повријеђене појединачним актима познају правни системи скоро свих држава. У Швајцарској, на примјер, овај институт постоји више од 130 година.

⁴ М. Камарић, И. Фестић, *Управно право, Општи дио*, Сарајево 2004, 537.

⁵ Начин остваривања појединих права и слобода може се прописати законом само када је Уставом предвиђено и када је то неопходно за њихово остваривање. Вид. чл. 49 ст. 1 и 2 Устава Републике Српске, <http://www.narodnaskupstina.rs.net/cir/pas/ustav.htm>, 10. фебруар 2011. Тако, рецимо, Устав РС у чл. 43 ст. 2 зајемчује „под условима утврђеним законом“ право на материјално обезбјеђење за вријеме привремене незапослености.

слободе које се остварују непосредно на основу Устава или, пак, на права и слободe које се остварују путем закона. Стога, суд је често у ситуацији да тумачи Устав и цијени да ли се у конкретном случају ради о повреди закона појединачним актом и у том случају управносудској заштити или, пак, о повреди Устава и у том случају о овом виду заштите.⁶ Илустрације ради, право на додјелу стана није основно уставно право, јер је Уставом само зајамчена неповредивост стана. Стога, у овом поступку не може се оспоравати рјешење о одбијању захтјева за додјелу стана, јер право на стан није уставно право него произлази из закона.⁷ Али, у овом поступку може се захтијевати заштита против појединачног акта (или радње) којима се вријеђа неповредивост коришћења већ додијeљеног стана, наравно, уз испуњење осталих законом предвиђених услова.

У погледу другог услова, да се ради о коначном појединачном акту органа, дакле, акту против кога се више не може употребити редовно правно средство, велики број наших теоретичара се бавио питањем чији то акт може бити, будући да то законодавац није прецизирао. Без обзира на њихова мања или већа размимоилажења и имајући у виду судску праксу, можемо рећи да је општеприхваћено становиште да то мора бити коначни појединачни акт органа управе, односно јавних предузећа, јавних установа и других организација које врше јавна овлашћења.

По питању трећег услова, акценат је на супсидијарном карактеру овог облика судске заштите уставних слобода и права грађана. Наиме, правна заштита је могућа само ако против конкретног појединачног акта којим се одлучивало о нечијим уставним правима или слободама није обезбијеђена нека друга судска заштита. Ако, дакле, у позитивноправном систему судске заштите не постоји друго правно средство којим би се могла тражити заштита уставних права или слобода повријеђених појединачним актом, физичко лице може поднијети захтјев окружном суду и тражити заштиту у смислу чл. 53 ЗУС-а. Да ли је обезбијеђена друга судска заштита, суд мора цијенити у сваком конкретном случају имајући у виду врсту и природу појединачног акта који се побија захтјевом.

⁶ Вид. Бачић, З. Томић, *Коментар Закона о управним споровима са судском праксом*, Београд 1985, 201.

⁷ Вид. Одлука Врховног суда Хрватске, Зпа-16/70, од 8. априла 1970.

Неспорно је да се против коначних управних аката против којих се може водити управни спор не може користити захтјев за судску заштиту о којој је ријеч. Такође, ни против појединачних аката друге врсте за које је обезбијеђена судска заштита на други начин (нпр. у парничном, ванпарничном, кривичном или другом судском поступку).⁸ Против управних аката против којих управни спор није допуштен у смислу члана 9 тачка 2 ЗУС-а РС (у стварима у којима се по изричитој одредби закона не може водити управни спор) физичко лице може поднијети захтјев за судску заштиту уколико сматра да му је управним актом повријеђено неко уставно право или слобода.⁹

Међутим, у правној теорији мишљења су подијељена када су у питању појединачни акти које непосредно на основу уставних овлашћења доносе Народна скупштина, предсједник или један од потпредсједника Републике Српске, а против којих се не може водити управни спор. Дакле, није обезбијеђена судска заштита. Присутна су схватања да исти разлози који су опредјелили законодавца да искључи управносудску заштиту против ових аката, оправдавају искључење и судске заштите о којој је ријеч. Наиме, да су у питању акти највиших државних органа чији положај сам по себи гарантује њихову законитост, а претежно су политичког карактера. Присталице таквог схватања чак сматрају да, уколико би се судска заштита Уставом зајамчених права, када су она повријеђена појединачним правним актима, остваривала пред Уставним судом, у том случају могла би да се захтијева ова судска заштита и против појединачних аката које непосредно на основу уставних овлашћења доносе Народна скупштина, предсједник или потпредсједници Републике.¹⁰

⁸ „Када је одвјетнику изречена мјера укора или новчана казна, а против другоступањске одлуке Вишег дисциплинског суда Хрватске одвјетничке коморе није предвиђена судска заштита, а подносиатељ уставне тужбе сматра да му је актима те коморе донесеним у дисциплинском поступку повријеђено неко од уставом гарантираних права, може против коначног појединачног акта донесеног у том поступку поднијети захтјев Управном суду Републике Хрватске темељем одредби чл. 66. Закона о управним споровима.“ Одлука Уставног суда Републике Хрватске, У- III-936/98, од 13. октобра 1999.

⁹ Ово под условом да орган при доношењу управног акта није прекорачио границе своје надлежности, јер је у том случају управни спор допуштен. Вид. чл. 9 ст. 2 ЗУС-а РС.

¹⁰ Вид. С. Поповић, *Управни спор у теорији и пракси*, Београд 1968, 405.

Међутим, чињеница да је против општих аката поменутих органа обезбијеђена судска заштита говори у прилог томе да њихов положај највиших државних органа нема такав значај да би искључивао сваку судску заштиту против њихових појединачних аката. Осим тога, а то је уједно став и једног дијела правне теорије,¹¹ како се ради о појединачним актима које Народна скупштина, предсједник или потпредсједници Републике Српске доносе на основу уставних овлашћења не постоје ваљани разлози да се искључи оцјена њихове уставности кроз захтјев из чл. 53 ЗУС-а, при чему не може бити од значаја чињеница да је у овом случају та заштита повјерена редовном, односно окружном, а не Уставном суду.

О захтјеву за заштиту слобода и права гарантованих Уставом када су те слободе и права повријеђени коначним појединачним актом одлучује окружни суд сходном примјеном одредаба ЗУС-а које се односе на управни спор.¹² Дакле, одредбе о тужби, поступку, правним средствима итд. које се односе на управни спор примјењују се на одговарајући начин и у поступку по захтјеву за заштиту уставних слобода и права. То значи, да се захтјев подноси у року од 30 дана (као и тужба у управном спору) од дана доставе странки појединачног акта за који сматра да вријеђа одређена уставна права или слободе, да захтјев мора да садржи све формалне елементе као и тужба у управном спору, да суд испитује његову уредност, благовременост и допуштеност. Тако, суд може, приликом испитивања уредности, благовремености и допуштености захтјева, сходно члану 21 став 2 ЗУС-а РС одбацити захтјев уколико подносилац захтјева у остављеном року не отклони његове недостатке или може, сходно члану 22 ЗУС-а, одбацити захтјев ако је он неблаговремен или недопуштен (поднесен је против појединачног акта који није коначан, или је у конкретном случају обезбијеђена друга судска заштита).

Уколико суд не одбаци захтјев, доставља га на одговор доносиоцу акта који се захтјевом оспорава. О захтјеву за заштиту Уставом гарантованих слобода и права надлежни суд одлучује

¹¹ Вид. Бачић, З. Томић, 202.

¹² Чл. 54 ЗУС-а РС. У Федерацији БиХ одлучивање о захтјеву за заштиту уставних слобода и права грађана је у надлежности кантоналних судова (чл. 61 ст. 1 ЗУС-а ФБиХ), у Брчко Дистрикту БиХ у надлежности основног суда (чл. 39 ст. 1 ЗУС-а БДБиХ), а према ЗУС-у БиХ о тим захтјевима одлучује Вијеће Управног одјељења Суда БиХ (чл. 68 ст. 1 ЗУС-а БиХ).

рјешењем, те зависно од утврђеног стања може, сходно чл. 31 ЗУС-а РС, захтјев одбити или уважити и оспорени појединачни акт поништити или сâм ријешити спорну ствар, уколико му природа ствари то дозвољава и подаци поступка пружају поуздан основ за то.

С обзиром на чињеницу да је овај институт недовољно правно регулисан (на њега се односе само два члана закона), сходна примјена осталих одредаба ЗУС-а које се односе на управни спор у пракси често изазива одређене недоумице. Ово посебно ако се има у виду да ни управносудски поступак није у потпуности регулисан ЗУС-ом, већ се у чл. 48 закона упућује на примјену одредаба Закона о парничном поступку у свему што није регулисано, као специфично, за управни спор. Чињеница је да се мали број одредаба ЗУС-а које се односе на управни спор може примијенити готово без одступања (тако, овлашћење суда да поништи акт уколико установи да су њиме повријеђене слободe и права гарантоване Уставом), поједине одредбе само дјелимично и прилагођено природи овог института (одредбе о садржају тужбе, одбацивању тужбе и др.). Али, такође, неспорно је да се неке одредбе којима се регулише управни спор не могу уопште примијенити у поступку рјешавања по захтјеву за заштиту уставних права и слобода. Такве су рецимо, одредбе о вођењу спора у случају доношења акта. Стога, сматрамо неопходним да се поступак заштите слобода и права грађана зајамчених Уставом у случају њихове повреде коначним појединачним актом у потпуности законом регулише.

3. ЗАШТИТА УСТАВНИХ СЛОБОДА И ПРАВА ПОВРИЈЕЂЕНИХ РАДЊОМ СЛУЖБЕНОГ ОДНОСНО ОДГОВОРНОГ ЛИЦА

Заштита слобода и права појединаца које су зајамчене Уставом Републике Српске обезбијеђена је и у случају њихове повреде радњом службеног, односно одговорног лица надлежног органа. Тај облик заштите уставних слобода и права битно се разликује од претходно изложеног, не само у начину повреде тих права и слобода, јер се то овдје чини радњама, а не актима, него и по томе што је предвиђен посебан поступак за рјешавање по захтјеву физичког лица за судску заштиту. Правно је регулисано покретање поступка, надлежност суда, поступак пред судом, одлука коју суд

доноси и извршење.¹³ Не ради се, дакле, о посебној врсти управног спора, како то сматра један дио правне теорије, па самим тим није ни могуће сходно поступање према правилима управног спора. Ријеч је о сасвим специфичном облику судске заштите уставних права и слобода, за које важи посебни поступак. Ипак, и овај институт је регулисан ЗУС-ом, како би се тиме обезбиједила, тј. законодавно регулисала и ова врста судске заштите уставних права и слобода и тиме обезбиједило остваривање уставних принципа и одредаба.

Да би појединац могао остварити судску заштиту у случају повреде његових уставних права или слобода радњом службеног, односно одговорног лица, морају бити кумулативно испуњени сљедећи услови:

1. Да се ради о слободама и правима које су зајамчене Уставом РС,
2. Да су те слободе и права повријеђени радњом службеног лица у органу управе или одговорног лица у привредном или другом друштву, установи или правном лицу, која врше јавна овлашћења,
3. Да је у питању незаконита радња,
4. Да се њоме непосредно спречава или ограничава одређеном појединцу уставна слобода или право, те
5. Да против такве радње службеног или одговорног лица није обезбјеђена друга судска заштита.¹⁴

Задржаћемо се на ономе што је за овај институт специфично и најбитније, а то је карактер саме радње којом се вријеђају уставна права или слободе. Наиме, одредбом члана 55 ЗУС-а РС предвиђено је да то мора бити радња „службеног лица у републичким органима управе, управним организацијама, органима јединице локалне самоуправе или одговорног лица у предузећу, установи или другом правном лицу, која врше јавна овлашћења“. При томе, законодавац је имао у виду, а у прилог томе говори и судска пракса, само лице које је овлашћено на вршење одређених службених радњи, а не и свако запослено лице у органу управе, мада би и то лице фактички могло извршити такву радњу, али би

¹³ Вид. чл. 55–64 ЗУС-а РС.

¹⁴ Вид. чл. 55 ЗУС-а РС.

тада дошла у обзир друга судска заштита.¹⁵ Одговорно лице је лице које је овлашћено да у име организација са јавним овлашћењима врши одређене радње, а што се утврђује на основу општих аката тих организација.

Радња службеног или одговорног лица мора бити противна закону. Под незаконитом радњом подразумијева се како радња чињења која нема правни основ (у закону, другом пропису или општем акту или у одређеном појединачном акту), тако и радња нечињења, тј. пропуштање службеног, односно одговорног лица да изврши радњу коју је по пропису дужно извршити. Незаконита је и она радња која има основ у закону или другом пропису, али се врши на незаконит начин (прекорачују се законска овлашћења, радња се врши према лицу које није у обавези и сл.).

Поред наведеног, претпоставка за овај вид судске заштите уставних права и слобода је и то да незаконита радња службеног, односно одговорног лица има посљедицу непосредно спречавање или ограничавање одређеног појединца у вршењу слобода или права зајамчених Уставом. У противном, не би био испуњен услов за примјену судске заштите из чл. 55 ЗУС-а. Законодавац није прецизирао форму и облик путем које може да се спријечи или ограничи вршење права и слобода, јер се спречавање, односно ограничавање тих права и слобода заиста може вршити на различите начине. Није спорно да се то може чинити примјеном физичке принуде али и на друге начине, што уосталом потврђују и бројни случајеви из праксе.

Поступак за заштиту због незаконите радње покреће се захтјевом који се подноси надлежном окружном суду (односно надлежном кантоналном суду у Федерацији БиХ, основном суду у Брчко Дистрикту, а на нивоу БиХ вијећу Управног одјељења Суда БиХ). Захтјев се може поднијети све док траје радња на чију се противправност указује, што је сасвим разумљиво с обзиром на то да је сврха овог вида судске заштите да се престане са вршењем

¹⁵ Захтјев за заштиту слобода и права гарантованих Уставом које су повријеђене радњом службених лица не може се поднијети против судија већ искључиво службених лица у органима управе, који својим радњама противно закону непосредно спречавају или ограничавају одређеном појединцу уставом гарантоване слобода и права. Вид. Одлука Врховног суда Федерације БиХ, Уж-360-04, од 22. октобра 2004. године.

незаконите радње.¹⁶ Поред лица према коме је предузета незаконита радња, на подношење захтјева за судску заштиту овлашћени су и његов брачни друг, родитељ, усвојилац и усвојеник или сродник у правој линији. Законом нису предвиђени посебни услови у погледу форме и начина предаје овог захтјева суду, али је одређена његова обавезна садржина.¹⁷

Суд је дужан да по захтјеву поступа хитно, али притом не смије нарушити основна начела поступка, „будући да потреба за хитном и ефикасном интервенцијом суда не може ићи на штету законитог поступања“.¹⁸ За разлику од ЗУС-а РС, осталим истименим законима који су у примјени на територији БиХ предвиђено је да се поступак мора окончати у року од 15 дана од дана пријема захтјева, што свакако сматрамо цјелисходнијим рјешењем. Осим тога, суд је дужан да без одлагања (најкасније у року од 30 дана – чл. 60 ст. 1 ЗУС-а РС) достави захтјев на одговор органу, односно правном лицу, зависно од тога ко је извршио радњу. Из наведеног, произлази да поступак по захтјеву за заштиту због незаконите радње, и поред „хитности“, у РС може да траје и мјесецима (с обзиром на то да није предвиђен рок до када се мора окончати, а рок за достављање захтјева на одговор износи 30 дана), док се исти поступак у Федерацији БиХ, Брчко Дистрикту и на нивоу БиХ мора завршити за 15 дана. Суд, међутим, може према околностима конкретног случаја донијети одлуку по захтјеву одмах и без његовог претходног достављања на одговор, под условом да подаци из захтјева пружају поуздан основ за то.

¹⁶ Уколико се незаконита радња састоји у нечињењу, захтјев се може поднијети све док надлежно лице не предузме радњу коју је по закону дужно предузети.

¹⁷ У захтјеву за заштиту због незаконите радње наводи се радња, мјесто и вријеме када је учињена, назив органа или правног лица код којег је радња учињена, подаци о службеном, односно одговорном лицу које је радњу учинило, докази о томе, као и захтјев да се отклони запрека или ограничење за вршење слободе или права које се оспорава незаконитом радњом. Вид. чл. 56 ст. 2 ЗУС-а РС. Израз „отклањање запреке или ограничења“ који је употребијен у одредби чл. 56, ст. 2 треба схватити, прије свега, као захтјев да се прекине са незаконитом радњом. Како се под незаконитом радњом подразумијева, као што је већ речено, и нечињење, тј. пропуштање надлежног лица да предузме радњу коју је по закону дужно предузети, захтјев странке би у том случају био да се незаконито стање отклони налагањем службеном, односно одговорном лицу да изврши радњу коју је дужно извршити.

¹⁸ Вид. Бачић, З. Томић, 213.

О основаности захтјева за заштиту уставних слобода и права када су оне повријеђене незаконитом радњом надлежни суд одлучује рјешењем. Ако суд утврди да је захтјев неоснован, одбиће захтјев рјешењем. Уколико је, пак, захтјев основан, рјешењем ће се забранити даље вршење незаконите радње и одредити мјере које треба предузети у циљу успостављања законитог стања. Шта је потребно урадити у ту сврху зависи од околности сваког конкретног случаја, од тога каква је незаконитост учињена, какве су последице итд. Суд ће у рјешењу предвидјети и рок за његово извршење (што се такође цијени према природи и околностима случаја) и одредити законске санкције за случај неизвршења рјешења.

Против рјешења суда, како је то предвиђено одредбом чл. 62 ЗУС-а РС, не може се изјавити жалба, али се може поднијети захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке Врховном суду у року од осам дана од дана достављања рјешења странки. Идентичну одредбу (чл. 70) садржи и Закон о управним споровима Федерације БиХ, док је законодавац у Брчко Дистрикту БиХ предвидио могућност жалбе у року од три дана од дана достављања рјешења Апелационом суду Брчко Дистрикта БиХ.¹⁹

Рјешење суда извршава орган или правно лице чије је службено, односно одговорно лице учинило незакониту радњу у року који је одређен рјешењем суда. Уколико рјешење не буде у року извршено, суд ће, уколико странка поднесе захтјев у том смислу, извршити рјешење непосредно или преко другог суда или органа, ако је то цијелисходније. У том случају, суд може поднијети захтјев за удаљење од дужности службеног или одговорног лица (надлежни орган цијени да ли ће тај захтјев усвојити).

4. ЗАКЉУЧАК

Иако је својевремено у правној теорији преовладавало схватање да институт заштите уставних слобода и права када су оне повријеђене појединачним актима или радњама неће имати широку практичну примјену, искуства судске праксе су то демантовала. Стога, остаје нејасно зашто је законодавац дозволио такве празнине у његовој правној регулацији. Сматрамо да се, прије свега, судска заштита треба омогућити не само физичким лицима него и правним лицима, као и одређеним колективитетима који

¹⁹ Вид. чл. 46 ЗУС-а Брчко Дистрикта БиХ.

немају својство правног лица уколико им је појединачним актом или радњом повријеђено неко право или слобода зајамчена Уставом. Такође, неопходно је и саму процедуру заштите уставних права и слобода када су оне повријеђене појединачним актом потпуније законом регулисати. Јер, како је већ речено, законодавац је у том случају предвидио сходно поступање суда према правилима управног спора и поред чињенице да ни управносудски поступак није регулисан у цјелини. Тако се мали број одредаба ЗУС-а може примијенити готово без одступања, а поједине само дјелимично и прилагођено природи овог облика судске заштите. Међутим, неке законске одредбе које се односе на управни спор не могу се уопште примијенити у поступку рјешавања по захтјеву за судску заштиту уставних слобода и права.

Из тих разлога, мишљења смо да је неопходно да се прецизирају услови за покретање механизма судске заштите у случају повреде уставних права или слобода појединачним актом и законом у потпуности регулише поступак пред судом, одлука коју суд доноси и извршење. То, опет, повлачи једно друго питање, а то је да ли то треба учинити једним сасвим новим, посебним законом. Сматрамо да треба јер би се тиме, несумњиво, комплексно и комплетно регулисала заштита уставних права и слобода.

Ипак, као једну, чини се бољу алтернативу свему претходно наведеном, сматрамо увођење института уставне жалбе као правног средства за заштиту људских права и основних слобода и у правни систем Републике Српске. Уколико би се установила надлежност Уставног суда да штити људска права и слободе када су оне повријеђене појединачним актима и/или радњама, тиме би се придружили кругу земаља које су уставносудску заштиту креирале према начелу да сви акти јавне власти, без изузетка, подлијежу оцјени уставности. Уједно, тиме би се отклониле и све дилеме по питању тога да ли појединачни акти Народне скупштине, председника и потпредседника РС које они доносе на основу уставних овлашћења подлијежу контроли уставности. Јер, универзално постављена „контрола уставности“ свих аката и радњи органа јавне власти од стране Уставног суда значила би да ни општи, али ни појединачни акти и радње било ког државног органа не би били изузети од те уставносудске контроле. Свјесни могућих замјерки предложеном рјешењу заштите људских права и слобода грађана када су оне повријеђене појединачним актима или рад-

њама, упућујемо на сагледавање искустава земаља у окружењу у којима институт уставне жалбе успјешно егзистира.

Senior Assistant Sanja Golijanin, LL.M.

Faculty of Law University of East Sarajevo

COURT PROTECTION OF CONSTITUTIONAL FREEDOMS AND RIGHTS BREACHED BY THE INDIVIDUAL ACTS OR ACTIONS

Summary

Special court protection of freedoms and rights guaranteed by the Constitution of Republic of Srpska is provided by the provisions of the Law on Administrative Procedure. Mentioned type of court protection has two forms: protection of constitutional rights and freedoms breached by the individual legal acts and protection of constitutional rights and freedoms breached by the action of official i.e. authorised person. Having in mind the proximity of this institute to constitutional judiciary, the author states the reasons behind the decision to regulate this particular form of court protection of rights and freedoms guaranteed by the constitution by means of aforementioned statute, and to place it under the jurisdiction of ordinary courts.

This paper particularly considers procedural assumptions for initiation of procedure of court protection in mentioned cases, for they, despite being seemingly clear, opened many questions, theoretical ones, as well practical ones. In the end, certain guidelines have been provided aiming to fully and efficiently provide legal protection of constitutional freedoms and rights once those are breached by individual acts of official bodies or by actions of authorised persons.

Key words: *Constitutional freedoms and rights; Individual acts; Illegal action.*